

MINNIS

„The Thought“ Lithuanian Newspaper / Licensed by IGD, Office of Military Government for Bavaria / Editor and publisher: J. Vasaitis / Printed by Druckerei und Verlags-gesellschaft e. G. m. b. H., Memmingen, Schwanenplatz 6. — 2000 Postfachkonto München Nr. 14 230.

Kuo valdžios laisva / Redaktorius leidybos J. Vasaitis / Laikraštis leidžia pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais. / Premsis meta 10.— lit. atskiras Nr. 20 pfn. / Ein- sukaita: Volkbank Memmingen e. G. m. b. H. Nr. 9149. / Adresas: „Minnis“, 136 Memmingen, Postfach 136. Postfachkonto München Nr. 14 230.

ATL. CHARTOS PRINCIPAI IR JT Sovietams pripažinta, ka jie užėmė

Lietuvos byla

Didžioji JAV dienraštis „Chicago Daily Tribune“ 46. XII. 9 pirmame puslapyje išdėjo JTO gen. sekretoriaus Trygve Lie ir Lietuvos ministerio Vašingtone Povilo Zadeikio suotruokus ir platų pranešimą, kuriame sakoma:

„Trygve Lie, JTO gen. sekretorius, nedavė eigos Lietuvos pasiuntinybės Vašingtone skundui, kuris kaltina Rusiją masinėmis žudynėmis, suėmimais, pavergimu ir kitokiais prieš lietuvių tautą nusikaltimais, nemažiau skandalingais, kaip nacių Vokietijos žiaurumai. Skundas, kurį įteikė Lietuvos ministras Povilas Zadeikis VLIKO vardu, reikalauja įrašyti jį į JTO visumos dienotvarkę arba perduoti ūkinei ir socialinei tarybai, kad būtų apsaugotos „žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės“, kurias garantavo JTO charta. Lie, rusų parinktas šiai tarnybai, to nepadarė, ir skundas, kurio data lapkričio 10 d., nebuvo nei išdalintas per JTO spaudos skyrių. Be Lietuvos protesto užslopinimo yra gausių įrodymų, kad ne visos išnaudojamos ir persekiojamos pasaulio tautos turi progą būti JTO išklaustos, nors JTO charta įpareigoja savo narius ugdyti gerbimą „žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visiems be rasės, lyties, kalbos ar tikėjimo skirtumo“.

JTO socialinis, humanistinis ir kultūri-

nis komitetas, svarstydamas tarptautinės pabėgėlių organizacijos steigimą, atrėmė sovietų bandymus „prievarata reparuoti“ Baltijos ir kitų rusų užimtų Rytų Europos kraštų antikomunistinius pabėgėlius, bet komitetas nesvarstė kančių tų žmonių, kuriems nepasisekė pabėgti iš anapus geležinės uždangos. Lietuva ir kiti Baltijos kraštai, Estija ir Latvija, nėra JTO nariai, bet charta leidžia Visumai svarstyti visus klausimus, kuriuos pateikia bet kuris JTO narys, „arba valstybė, kuri JTO nepriklauso“. Tų Baltijos kraštų pasiuntinybės tebeturi savo oficialų statusą Vašingtone, nes JAV sovietų aneksijų nėra pripažinusios... Ministeris Zadeikis savo laiške Lie pareiškia, kad sovietų okupacinė policija metodškai tebevykdo suėmimus ir prievartinę deportaciją. Žmoniškumo vardu jis prašo, kad deportavimai būtų sustabdyti ir kad lietuviai pabėgėliai iš Rusijos gilumos būtų grąžinti namo“.

Amerikiečių laikraštis su plačiomis citatomis atpasakoja skundo turinį, pateikdamas žudynių bei deportavimų duomenis ir faktus, ir baigia:

„Lie kanceliarija pakvitavo Lietuvos protestą gavusi ir pranešė, kad jis perduotas sekretoriato socialinių reikalų skyriui. Sis ji perdavęs žmogaus teisių skyriui. Sis skyrus pranešė jį „be komentarų“ grąžinsias Lie.“

Vašingtonas ir Londonas tebenarplioja mįsle, ar sovietai yra iš esmės pakeitę savo politiką ir jei taip tai kodėl.

„Vienas „aukštai stovys JAV užsienių politikos vyras“ prancūzų „Figaro“ korespondentui papasakojęs, jog „žiniomis, kurias buvo gavęs Byrnes ir jo padėjėjas Dean Achesonas, sovietų delegacija į JAV vyko tvirtai nusistatęsi parengti Sov. S-gos išstojimą iš JTO“. Iš New Yorko atgal į Maskvą Molotovas su Višinskiu išvykę labai prislėgtos nuotaikos: „New Yorke nuėjo niekais visa jų diplomacija“. Tiems seniems komunistinės revoliucijos kovotojams buvo nelengva tolimesnės sandoros vardan atsisakyti revoliucijos ekspansijos, ypač Graikijos ir Art. Rytų link.

Minimasis anoniminis amerikiečių politikas sako, kad sovietai nusiledę nenoromis. Walter Lippmannas tas nuolaidas aiškina sovietų realizmu — Molotovas ir Višinskis padarę realias išvadas iš faktinio jėgų santykio. O tą santykį daręs JAV karinių pajėgų buvimas Viduržemio jūroje.

Oficialioji Maskvos spauda aiškina, kad sovietų diplomatai New Yorke apėję tarptautinės reakcijos planus izoliuoti Sov. S-gą tarptautiskai ir paversti JTO antisovietinės politikos įrankiu. Lippmannas gi sako, kad New Yorke nelaimėjo nei sovietai, nei vaka-

riniai demokratai, laimėjo „gyvenimo faktai“, nes New Yorke tebuvo patvirtinta tai, kas jau yra. Tą rezultatą amerikiečių publicistas vadina „laikiniu pusiausvyros stabilizavimu“. Jo žodžiais, „sovietams buvo de jure pripažinta tai, ką raudonoji armija jau buvo de facto pasiekusi Rytų Europoje“. Tai, su kuo Byrnes ir Bevinas sutiko New Yorke, prieš metus Maskvoje buvo atmeta kaip sovietų glostymas (appeasement). Tai sovietų laimikis. Vakarai savo ruožtu pasiekė tai, kad sovietai, pripažinti šeiminkais savo (taikos sferoj, apsiėmė kol kas iš jos toliau nei-veržti. Bet tai, anot Lippmanno, tik laikinis stabilizavimas, reikalaujantis pastovaus ir praktiško sprendimo. „Jeigu mes jį nerasim, tai jiems tinkamu momentu sovietai, nebūsenėdami vietoje, vėl pakils ir ims veržtis pirmyn“.

Oriol - Prancūzijos prezidentas

Londonas. Prancūzijos abiejį rūmų savo bendrame posėdyje Versalyje išrinko pirmąjį ketvirtosios respublikos prezidentą socialdemokratą Oriol septyniems metams. Iš 883 balsų Oriol gavo 452 balsus. Už jį balsavo komunistai ir MRP (kirkšėionių socialistų partija). MRP viena atidavė 242 balsus. Išrinktas pereito karo metu buvo pabėgęs į Angliją. Naujasis prezidentas jau priėmė Blumo vyriausybės atsistatydinimą.

Londonas. Sekmadienį prieš piet Prancūzijos MRP partija tarėsi dėl dalyvavimo koalicionėje Ramadier vyriausybėje. Po 3 valandų diskusijų nebuvo prieta susitarimo. Didžiausia kliūtis susitarimui buvusi komunisto kandidatūra krašto apsaugos ministro portfeliumi naujoje vyriausybėje užimti. Užsienio reikalų ministerio postas pasiūlytas Bidault. Bidault išreiškė savo susirūpinimą, kad Blumo vesti pasitarimai Londone gali reikšti tam tikrų nuolaidų pradžią Vokietijos atžvilgiu. Jo nuomone, Prancūzijos politika šiuo klausimu turinti būti kieta. Paskutinėmis žiniomis MRP atsisakė dalyvauti naujoje koalicionėje vyriausybėje.

Rinkimai Lenkijoje ir ju pirmieji vertinimai

Londonas. D. Britanijos vyriausybė įteikė Lenkijai trečią notą dėl rinkimų, kurioje dar kartą primenama Lenkijos provizorinės vyriausybės įsipareigojimai praveisti laisvus, demokratiskus rinkimus ir išreikišiamas būgstavimas dėl daugybės areštų.

Maskvoje paskelbta JAV nota Sovietų sąjungai ir Sovietų s-gos atsakymas į ją. Tame atsakyme paneigiamas žinios dėl pasirengimų rinkimams nedemokratiškumo, kaip remiamos gandai bet ne faktais. Sovietų s-ga mananti, jog sudarymas trijų komisijos rinkimams sekti būtų kišimasis į Lenkijos vidaus reikalus, ko Sovietų s-ga negalinti sau leisti.

Londonas. Lenkijos provizorinės valdžios prezidentas Bieruta savo tik ką pasakytoje kalboje atmetė JAV ir D. Britanijos protestus dėl nedemokratiško rinkimams pasirengimo. Minėtų valstybių protestai, anot jo, remiasi nepagrįstais daviniais. Lenkijos vyriausybė leidžianti visoms demokratinėms

partijoms ne tik rinkimuose dalyvauti bet ir juos kontroliuoti. Tad Mikolaičiko užmetimai esą išgalvoti. Katalikų bažnyčia Lenkijoje paduodasi visiškai laisvė todėl Vatikano laikysena, atsisakant pripažinti provizorinę vyriausybę esanti lygiai nesuprantama, kaip JAV ir D. Britanijos priekaištai.

Londonas. Po 12 metų pertraukos vakar Lenkijoje įvyko rinkimai. Varšuvos radijas nuolat pranešinėjo apie rinkimų eigą. Jo žiniomis iki 13 val. daugumoje rinkimų apylinkių buvo atiduota virš 50 % balsų. Manoma, kad rinkimu teise buvo pasinaudoję apie 12 milijonų rinkikų. Beveik visur rinkimai praėjo be jokių incidentų. Galutiniai rezultatai bus paskelbti 31 sausio. Viso turi būti išrinkta 444 atstovai.

Užsienio žurnalistų, šiuo metu esančių Lenkijoje, nuomone netenka abejoti, jog vyriausybės blokai rinkimus laimės. Specialūs

būriai rinko nuo pat ankstyvo ryto žmones ir grupėmis vedė juos į rinkimų apylinkes, kur jiems padėjo balsuoti. „Associated Press“ korespondentas mano, kad rinkimai šiomis sąlygomis nebus nei slapti, nes daugelis rinkikų demonstratyviai rodė, jog deda kortelę su 3 nr. (vyr. bloko), tuo būdu norėdami įsiteikti tiems, kurie juos sekė ir išvengti galimų nemalonių pasėkų savo ir savo šeimos atžvilgiu.

„Tribune“ korespondentas nurodo, kad rinkimams kontroliuoti buvo skirti iš partijų specialūs sekėjai. Kuomet Varšuvoje 170 Mikolaičiko partijos sekėjų atvyko į vyriausią rinkimų komisiją gaut įgaliojimus, iš jų buvo pareikalauta ištikimybės liudijimų, kurių daugumas neturėjo ir įgaliojimai jiems nebuvo išduoti.

„Observer“ korespondentas mano, kad nuo šių rinkimų priklausys ir tolimesnių santykių raida tarp didžiųjų valstybių ir Lenkijos. Jis taip pat mano, kad dėl šių rinkimų atsiras įtampa santykiuose tarp JAV ir Anglijos ir Sovietų s-gos, iš kitos pusės.

„The people“ rašo, kad dar prieš rinkimus buvo visas paruošta, kad juos laimėtų vyriausybės blokai. Buvo nevangta net teroro. Laikraštis mano, kad Mikolaičikas nustojo rinkikų tarpe pasitikėjimo, nes vis daugiau kas jį įtaria, jog jis yra tik marionetinė figūra anglų kombinacijose.

Sovietų reikalavimai Maskvos konferencijoje

Maskva. (UP). Manoma, jog sovietai Maskvos užsienio reikalų ministerių pasitarimuose Vokietijos klausimu laikysis šiuo jau išryškėjusiu savo reikalavimu.

- 1) Suintensyvino demaršifikacijos ir demilitarizacijos britų, amerikiečių ir prancūzų zonose.
- 2) Sudarymo centrinės Vokietijos valdžios ir suorganizavimo vienigos ūkio sistemos sąjungininkų kontroleje.
- 3) Įgyvendinimo stiprios Ruhr pramonės kontrolės tikslu pasiekti jos išsivystymo Vokietijos kaimynų naudai.
- 4) Pasizadėjimo ir toliau tęsti iš vakarų zonų Vokietijos pramonės įmonių išmontavimą sovietų naudai reparacijų sąskaiton.

Naujienos iš visu kontinentu

Londonas. Britų įgalotinio Vokietijai Hynd pranešimu dėl šalčių esą nutrauktas pabėgėlių priėmimas, nes Lenkija nepildanti susitarimo, išgyvendinamusius siūsti apsiūdomais traukiniais ir aprūpinus tinkamu maistu.

Berlynas. (UP) Generalas Lucius D. Clay, amerikiečių okupacinių dalinių štabui davė nurodymus nesikišti į vokiečių kraštų istatymdavytę ir valdymą, jei tų kraštų vyriausybė veiksmai neprieštarauja okupacinei politikai.

Berlynas. (AP) Amerikiečių karinės valdžios ūkio skyriaus viršininkas brigados generalas William H. Droper, tik ką sugrįžęs iš Vašingtono, kur vedė pasikalbėjimus Vokietijos ūkio, importo ir eksporto klausimais, pareiškė, jog vokiečių gaminiai eksporuojami iš amerikiečių zonos būsią vertinami doleriais, prilyginant vieną markę 30 amerikiečių centų. Tačiau šis naujovė neturi nėko bendro nei su esamos valiutos stabilizavimu. Ji tesiekia vokiečių pramonės gaminiams pasaulio rinkoje nustatyti kursą pastovia valiuta doleriais. Anglis ir panašūs gaminiai, turintieji pasaulio rinkoje pastovią kainą, nebus šito patvarkymo liečiami.

Londonas. Berlyno radijas paskelbė maršalo Sokolovsky pareiškimą, kad sovietai yra numatę savo zonos vokiečių pramonės potencialą paskelbti 200-300% aukščiau sutartos Potsdame normos.

Londonas. Hagoje prasideda pasitarimai tikslu sudaryti prekybos sutartį tarp Olandijos ir britų — amerikiečių zonų.

Londonas. Blumo ir Attlee susitarimas dėl sąjungos sudarymo tarp Prancūzijos ir D. Britanijos abiejų kraštų spaudos yra palankiai komentuojamas. Tik prancūzų komunistų organas „Humanite“, apgailestauja, kad

neišsuderėta didesnių anglies tiekimų iš Ruhr srities tuojau. Sovietų s-gos reagavimas dar nežinomas. Maskvos radijas duotą tuo reikalui išleistą komunikatą paskelbė išsiai be komentarų.

Londonas. Tasso pranešimu Sovietų s-ga yra susitarusi su Norvegija dėl bendro Spicbergeno gynyimo. Tas susitarimas keičia 1920 metų sutartį dėl Spicbergeno salų grupės demilitarizavimo. O be to jos signatorių dalis kovovo prieš sąjungininkus (Vokietija, Japonija) tai jos revizija esanti būtina, ypač, jog sovietai tada susitarime nedalyvavo.

Londonas. Generalas Marshallis vakar vakare iš Havajų atskrido į San Francisko. Šiandien jis turi būti prisikindintas. Gen Marshallis bus 52 JAV užsienio ministeris. Jis iš karinės tarnybos pasitraukia ir savo karinio titulo nenaudos.

Londonas. Britų karinės valdžios pranešimu Hamburgo aprūpinimas akmens anglimi pagerėjo. Pristatymas vyksta normaliai. Tačiau pristatomos anglies vagystės padidėjo. Už vagystes iškeltos bylos 251 asmeniui. Anglies iškasimas taip pat padidėjo. Sausio 15 d. iškasta 209.500 to ir tuo pasiektas pokarinis iškasimo rekordas.

Stokholmas. Pasizymėjęs šeštadienį sabotuotojas, kuris per dešimtis šeštadienių iš eilės terorizavo švedų sostinės Stokholmo gyventojus mesdamas bombas į vieuosius pastatus pagaliau policijos suimtas. Tai 18-os metų jaunuolis darbininkas Erland Mattsson. Savo nusikalstamuosius veiksmus motyvavo isitikinimu, kad tai turėjo suteikti didelį malonumą publikai ir policijai. Du 17 metų bendradarbiai prisipažino jam norą kartu padėję. Bombų padaryti nuostoliai siekia 100.000 dolerių sumą.

Londonone tebesitariama dėl dienotvarkės

Londonas. Keturių didžiųjų užsienio reikalų ministerių įgaliotiniai dar tebesitaria dėl dienotvarkės. Sovietų atstovas Gusevas Austrijos reikalų svarstymą nori nukelti į galą. Gi JAV ir D. Britanijos atstovai reikalauja lygiagrečiau Vokietijos ir Austrijos reikalų svarstymo. Gautas JAV pasiūlymas dėl dienotvarkės. Tačiau jo svarstymas dar nepradėtas. Australijos projektas dėl sutarties su Vokietija sovietų buvo kritikuojamas kaip prieštaraujantis Potsdame susitarimui. Į posėdžius nebūsią įsileidžiami spaudos atstovai, taip pat nebūsią ruošiami bendri komunikatai. Betgi atskiri konferencijos dalyviai turėsią teisę informuoti spaudą kaip jiems patiks.

Londonas. Ypatingi užsienio reikalų ministerių įgaliotiniai sutarties su Vokietija paruošimui tarėsi dėl prieš Vokietiją kovojusių kitų 18 valstybių dalyvavimo pasitarimuose. D. Britanija pasisakė už jų įsileidimą motyvuodama, kad karo draugus negalima atstumti taikos metu. Tačiau sovietų įgaliotinis Gusevas pasipriešino tai nuomonei, nes tokiu atveju keturių pasitarimai būtų paversti konferencija, kas nėra buvę numatyti Prancūzija tąsų pasiūlė juos įsileisti ne dalyviais, bet laisvais klausytojais. Šešiu svarbiausiųjų išskyrus, žinoma, keturis didžiuosius) prieš Vokietija kovojusių valstybių nuomonės nutarta išklausti popiečiais pradėdam sausio 20 d. ir skiriant kiekvienai iš

jų po vieną popietį. Tame pat posėdyje patys didieji įsipareigojo pateikti savo projektų dėl sutarties su Austrija.

Londonas. Cekoslovakija posėdžiaujančiams Vokietijos klausimu ministerių įgaliotiniams Londone įteikė savo pretenzijas į Vokietiją raštu. Karo nuostolių atlyginimas reikalaujamas žaliavomis ir patarnavimais ypač susisiekiomo srityje, kur norima išsuderinti teisę nevaržomai naudotis Vokietijos vidaus vandens keliais ir jūrų uostais: Hamburgu, Kieliu, Bremenu.

Londonas. Belgijos užsienių reikalų ministeris Spaakas išdėstė Belgijos pažiūras į ateities Vokietiją sąryšy su Belgijos saugumo ir nuostolių atlyginimo reikalavimais. Belgija norinti decentralizuotos Vokietijos su stipria atskirų kraštų ir silpna centrine valdžia. Vokietija turėtų įrengti ir leisti laisvai naudotis Reimo — Dunojaus kanalu, o taip pat net teikti po 300.000 to anglies ir 50.000 kilovatų elektros.

Londonas. Maskvos radijas dėl vykstančių pasitarimų Londone pasisako gana optimistiškai. „Raudonoji Zvaigždė“ rašo, kad nors sunkumų ir atsiranda, tačiau parodžius šeros valios juos galima bus nugalėti. Laikraštis kritikuoja Australijos ir Šiaurės Afrikos pasiūlymą, kad kiekviena sutartimi su Vokietija suinteresuota valstybė būtų praeista pasitarimuose dalyvauti.

BEVINAS - ANGLIJOS POLITIKOS VAIRUOTOJAS

Kai paliaubų metu vyksta stambiausio masto kova, kuri dažnai klaidina politinius įvykius besekantiems, politinėje vaidykoje iškyla nauji asmenys, kurie atkreipia į save daugelio dėmesį. Jie, jei galėtų, papasakotų daug ką žinomaus apie politinį užkulisį, kuris nūdien yra slepiamas šilkinio šydo. Vienas tokių raiškių politinių vaidlių yra Ernestas Bevinas, neseniai sulaukęs kapos metų.

Jo atvaizdas sako: stambus, sunkus. Būdas atitinka fizinę išvaizdą. Praeitis daugiau pasižymi įtempta kova, kaip nuotykiams.

Bevinas yra vargo žmogus. Dešimties metų našlitis pradeda pats užsidirbti duoną. Ūkininko tarnas daugelį kartų keičia verslą. Pagaliau tampa Bristolėje restorano indų plovėjas. Susikirtęs su restorano šeimininku, tampa pienininku, kuris išvežioja pieną varlotojams. Tuo metu užmezga ryšį su darbiečiais ir užsirašo į Bristolio laivų statytojų profesinės sąjungos transporto padalinį. Ten greitai E. Bevinas tampa 100.000 profesinės sąjungos narių vadovu. Tai įvyko 1910 m. 1920 m. jis suorganizuoja transporto darbininkų profesinę sąjungą, stipriausią iš kitų, kurios narių skaičius praėka 1 milijoną. 1940 m. darbo kabinete pakviečiamas ministeriauti. Tuo metu už jo nugaros stovi arti 20 mil. profesinių sąjungų narių.

Jei žvelgsime į jo filosofinį gyvenimą — rasime Ernestą ne ateistą, bet tikintį. Tas tikėjimas paveldėtas iš motinos, kuri buvo protestantė metodistė. Tai sudarė sąlygas pasidaryti sėkmingai „pamokslininku“, kuris išmoko ten darbininkiją tikinti.

Sias eilutes skaitantiems, ne vienam kils mintis, kad šis „savamokslis“ yra nepasiruošęs britų sudėtingai užsienio politikai atstovauti. Ir čia jis nėra naujokas. Ne kartą profesinę sąjungą svetur atstovaudamas įsijungė į tarptautines politikos klausimus. Dabar užsienio politikoje jis atstovauja atvirai, ne slapukiškai linkmei, tardamas žodį gal kartais kiek rafinuotoje formoje, kaip tai daro pastarajoje kalboje apie ateities problemas pasaulinėje politikoje. Bet visa tai nesudaro rimto pagrindo primesti, kad, anot Talleyrand, kalbos žodžiai būtų tik priemonė kalbėtojo minčiai užslėpti.

Londonė galvojama, kad D. Britanija dabar jo asmenyje turi patį didžiausią užsienio reikalų ministerių, nuo pirmojo kontinentinio karo pradžios. Šis sprendimas nėra prašovimas pro šalį. Juk Austen ar Neville Chamberlain, Samuel Hoare, Eden, kurie pasiryžę ne tiek išmintimi, kiek formomis ir gražia turtinga žmona ir, pagaliau, lordas Curzon, kuris labiausia buvo pasiruošęs užsienio politikos sričiai vargu gali lenktyniauti su Bevinu savo drąsa, galvojimo aiškumu ir numatymu.

Po Chamberlaino ir Edeno daug kam rodėsi, kad santarvininkų tarpe visi klausimai yra aiškūs. Neilgam laikotarpiui praslinkus įsitikinta, jog niekuomet dar nėra buvusios tokios įtampos tarp jų, nors bendru vardu — karo laimėjusiais vadintusi. Po šio karo pagrindinė problema sudaro ne su pralaimėjusiais, bet laimėtojų klausimus sprendžiant. Maskvos polėkiai ir nuotaikos atsistoja skersai.

Robert Payne

Kinu Aukstosios Mokyklos *)

(Iš „Chungking Diary“ — „Auslese“)

Kinijos mokslininkai yra verti didelės nuostabos žmonės. Jie padėjo labai daug pastangų, kad tikrasias jų senosios kultūros vertybes apsaugoti; daug kas jiems yra pavykę, bet gi kokia kaina! Daugelį metų juos seka bado šmėkla, jie gyvena taip „prabangi“, kad savo kambarėlyje turi vietos vos skurdžiai lovai, stalui ir kėdei. Mokslo institutus kartu su studentais jie, begdami

*Virš 431 milijono gyventojų kinų tauta, visais laikais kentėjo neapsakoma skurda, kuri daugiausia išsukdavo vidaus karai, gerokai kurstomi svetimųjų. Ypač kinų tauta liko įstumta į negirdėtą skurdą pastarojo karo, kurį sukėlė japonai, o šioms žlugus, lengva širdžia kinų vidaus kovas perėmė jų didysis kaimynas — SSSR.

Robert Payne, šia proga pateikiamo aprašymo „Kinijos Aukstosios Mokyklos“ autorius, yra žinomas anglų žurnalistas ir rašytojas. Jis yra dalyvavęs Ispanijos pilietiniame kare respublikonų pusėje, vėliau studijavo Vokietijoje ir Austrijoje nacionalizacijai; šio karo metu, — kaip jūrų karininkas dalyvavo mūšiuose prie Singapuro, po to, „Times“ korespondentu kinų fronte ir pastaruoju metu kinų Kuomintang'o universitete dėsto anglų literatūrą.

Zemiam pateikiamame aprašyme, Robert Payne pateikia sunkiai įsivaizduojama Kinijos švietimo pasirošimą ir kovą dėl Kinijos ir jos tautos švietimo ateities. Vert.

sai kelio D. Britanijos ir dabartinės Europos politikai. Tas nuogaštavimas, kuris buvo ypač ryškus buržuaziniame pasaulyje, kad darbiečių laimėjimas „suraudonins“ Europą, pasirodė esąs didelis nesupratimas. Darbininkijos atstovas dar didesniu užsispyrimu vadovauja Malborough sukurtai aristokratiškai partijai, kaip sugebėtų tai padaryti žinomas Edenas. Dvikova tarp Molotovo ir Bevinas vyksta be pertraukos, jei nesuminėti diplomatinę ir nervų sukrėtimą ligų, kurias Bevinas turi persirgti.

W. Churchill dabar apgailestauja dėl Jaltos konferencijos nutarimų. Gal būt jis jau ir tą „boksavinasi“ yra pamiršęs. Bet to neužmiršo Bevinas, kuris be atvangos toliau veda kovą, nors kai kada darydamas nuolaidas. Dėl to jo užsispyrimo nemaža turi bėdos su kairiaisiais darbiečiais pav. Gilliacus grupė, kuri mielai pageidautų, kad Bevinas atsivieškintų su Foreign Office.

Siaip jau Bevinas yra labai nesudėtingas savo elgsenoje ir papročiuose. Kasdien jis matomas su švarku, išskyrus oficialius priėmimus. Priėmimuose kiti diplomatai mėgėla

cocktailį, Molotovas, Vyšinskis siurbčioja degline, o Bevinas geria įprastinį alutį, tarytum būtų biržiečių kilmės.

Tiesa, jam ne kartą prikašioja, kad jo kalbos, o ypač rašto sintaksė reikalinga nuolatinio taisyms. Bet jis ir su turimomis priemonėmis atsiekia tikslo, nors nevengia stilisto talkos. Pradėdamas kalbą, jis junta atsakomybę, todėl jis nėra iš tų, kurie pirmiausia ieško katučių.

Ramus, paprastas, išvermingas britas karais nustoja kantrybės, kai mato piktos valios kiršintojus. Tas Bristolio pieno vežikas, kuris tapo vėliau konduktoriumi, dabar jau tarptautinės politikos sudėtingos mašinos, kuri padarė aukomis milijonus ir eilę tautų, vairuotojas. Tikėkime, kad šis konduktorius bus geras ne vien D. Britanijos reikalams atstovauti, bet nukriaustiesiems paguosti, ašaras nušluostyti ir jų sulaužytą teisę atstatyti. Napoleonas Bonaparte anuomet tarė: tautos ir asmenys vadovauja, iki atlieka pasiimtą vaidmenį. Tikėkime, kad ir Bevinas šio teisingo posakio neužmirš.

G. Rymanas

Ateinanti metai Balkanams nieko džiugaus nežada

Ši žiema, kaip ir praėjusi, yra atšiauri visoje vidurinėje ir pietinėje Europoje. Nuo Austrijos ligi Juodųjų jūrų, nuo Viduržemio ligi Dunojaus siaučia politinis ir ūkinis netikrumas. Ten viešpatuoja sovietai, kurie siaubi įvairiomis negerovėmis.

Trūksta visur gėrybių, o ypač maisto. Transportas pajęs. Karo palikimo pašalinimas toli atsilieka nuo garsiųjų planų. Trūksta medžiagų, o ypač moralinio atkūtimo, kuris gniuždo 50 mil. gyventojų. Jie pirmiausia turi išgyventi tris mėnesius iki pavasario. Ten, kur maisto trūksta, ūkinis nusmukimas viešpatuoja, tautos nustoja lygsvaros sulaukineja sovietų kuriamose „demokratiuose“, naujose santvarkose, kurios laikosi suklustotais rinkimais. Tų kraštų ūkį sovietaialina, jų kariuomenė šeiminkauja ciniškai mindžiodama žmogaus teises.

Nacių talkininkai. Tokiose sąlygose, ypač ankstesniuose Vokietijos talkininkuose, kurie nuolat verda, nepersitvarkė šovinizistai, nes demokratinės santvarkos niekuomet ten nebuvo. Nelaimėi, Graikijoje vyksta kova prieš fašizmą, kuris jau visoje Europoje pašalintas. Todėl pagrindinis klausimas, kuriuo buvo tariamasi, yra taikos įgyvendinimas bent Austrijoje, bet į rytus nuo Vienos ir šis garsas neužgirstas. JAV ir D. Britanija nekarta tais klausimais paakino, bet sovietai mažiausia norėjo tas pastangas tinkamai suprasti.

Britai, turėdami Graikijos skaudulį, nuolat protestavo dėl esamos būklės, bet sovietai tas pastangas sutiko rūkščiai. JAV visomis priemonėmis sovietai kompromitavo. Toli esanti JAV visomis pastangomis niekina, bet faktos yra nukreipusios į ją akis, kad išsigelbėtų iš totalinio režimo, kuris ten siau-

žia. Amerikiečiams lieka kovoti notomis, kurios viltis žadina ir ūkinė parama, kuri veiksmingumą vietines vyriausybes paraližuoja. Sovietų ir britų veikla ten šaukiasi keršto. JAV geriausias pastangas Vyšinskis vadina Balkanų „ūkiniu pavergimu“.

Vos tik sovietai praėjusiais metais ten dėjo didžiausias pastangas. Su Rumunija ir Vengrija sudarė ūkinę sutartį, kuriomis gali pasmaugti tenykstes vyriausybes. Geresniam ryšiui reorganizuojamos bolševikinės vyriausybes. Vengrija, vienintelis kraštas, kuriame įvyko laisvi rinkimai, pirmas bandymas bolševikams sudarė daug rūpestio. Šis įvykis sulaukė keršto. Okinėms sutartims vyriausybė pažabota. Tautos pragyvenimo lygis yra pusiau nusmukęs. Bolševikas — vidaus reikalų ministeris, bolševikas — ūkio politikos ministeris pasirūpina, kad tauta nemurmėtų.

Jugoslavijoje atliekamas milžiniškas valymas, kuris nušluoja ne tik dešiniuosius, bet ir anglosaksams palankius. Mažieji sovietai su serbais, kroatiais, slovenais akis nukreipia į kaimynus: Triestą, Graikiją, Austrijos Korintiją — ten maitos ieškodami.

Austrija yra paskutinė sovietinė grandis, gulinti prie Dunojaus. Ten trys galybės kovoja dėl palankesnių pozicijų. Visais klausimais, per pusantrų metų, nors anglosaksai bandė ledą pralaužti, sovietai aiškina, kaip jiems geriausia patinka. Kremlius laiko Balkanus sava sritimi ir nepakenčia iš šalies bet kurio įsikišimo. Bendradarbiavimas ten reikalauja nuolaidų ir pašalinimo begėdiško laisvės užgniauzimo. O visa tai tenykšties gyventojams, kurių nemaža dalis badauja, ateinanti metai be netikrumo nieko daugiau nežada.

bambukinių lazdu kojomis, kriukšėjo ir stengėsi išsilaisvinti, bet vaikai nekrepė į ją dėmesio; taip įsigilinę buvo į savo žaidimą. Ir tik kada mes prisitartinome, sušuko mums Ding hao, išskeldami aukštyn nykščius — ženklas, kuriuo kiniečių vaikai sveikina svečiams.

— Pekingo vaikai yra tylūs, — aiškino studentas, — tylūs dėl to, kad jiems duodama mažai ryžių ir tie yra blogai padalinami. Jie tyli iš bado. Bet tai daro ir dėl to, kad bijo japonų.

Mes artėjome prie studentės namų. Čia, kaip ir visur Kinijoje yra kiemai, įeiname per imponantiskus vartus, pereiname plytomis išsklotos, apsuaptas žemų namų kiemas, einama į kitą kiemą, į trečią, ketvirtą. Tuose dideliuose namuose kiemai, atrodo neturi galo.

Kažkur, pačiame gale paskutinio kiemo, mažoje, suplėšytai, popieriniai langais patalpoje laukė mūsų ateinant studentė. Ji su siuo jaunu žmogumi, kurs mane čia atvedė jau nuo pat kūdikystės draugavo, kartu su juo pabėgo iš Peipingo. Ji — serganti džiava — gulėjo išblyškus savo lovoje, apsiklojusi stora, grubia antklode. Jos gražūs plaukai per kartą buvo perrišti raudonu kaspinu. Sviesiom akim žiūrėjo ji į studentą arba į baltą magnolijos žiedą, kuris žydėjo čia pat siauroje vazoje.

Kelionė buvo nuostabi, — kalbėjo ji. — Prieš tai aš nedaug tebuva Kinijos mašinai. Jūs net nežinote, kokia graži yra Kinija. Gyvendami Pekinge, mes manėme tik Pekingą gražiu esant.

Si mergaitė, užėmusios jos gimtą miestą, prieš buvę vertėmą pasidaryti karvė, vienu metu. Ji buvo uždarai savo namuose, bet jai pavyko susisiekti su draugais ir aptarti

Giannini - naujasis Italijos Duce?

Užsienio laikraščiai vis dar teberodo didelio susidomėjimo naujuoju Italijos judėjimu „Uomo qualunque“ ir jo vadu bei to judėjimo kūrėju Guglielmo Giannini. Naujasis „paprastųjų žmonių“ vadas nėra vien tik talentingas politikas, bet ir įdomus bei savotiškas žmogus. Parlamente jis dažnai pasirodo su teniso batukais, bet ir su monokliu; popiečio svečius jis dažniausiai priima apvilkęs pižama ir chalučiu... Bet šios „būdo ypatybės“ netrukdo Giannini būti labai reišmingu dabartinėje Italijos politikoje.

Tuoju karui pasibaigus nežinomas žmogus Guglielmo Giannini išleidžia laikraštį „Uomo qualunque“ — „paprastasis žmogus“. Šiuo laikraščiu jis kreipiasi į visus, kuriems rūpi Italijos reikalai, jos sunki dabartis ir ateities perspektyvos, į visus — demokratams, socialistams, komunistams ir net fašistams. Jis nori įrodyti, kaip beprasmiška valstybės reikalavimai palikti siauriems partijos interesams, ir tuos, kurie valstybės reikalus stato aukščiau už partijos, kviečia bendron kovon. Girdi, tik paprasti žmonės esą tie, kuriems valstybės reikalai pirmoje vietoje!

Laikraščio pasisekimas buvo nelauktai didelis, šiandien „Uomo qualunque“ turi milijoninį tiražą... Giannini idėjos rado šimtus tūkstančių pasekėjų ir per keletą savaitių jis tapo „bepartyvių“ partijos šefu. Kai kas norėjo šitame spontaniškame judėjime išvesti „jaunuolišką pasikarsčiamą“, tačiau nuolat didėjantis judėjimo pasisekimas visai rimtai atkreipė pasaulio dėmesį. Šiandien šalia krikščionių, socialistų ir komunistų „bepartyviai“ yra stipriausia partija. Naujaujose Romos miesto savivaldybės rinkimuose jie išėjo laimėtojai kaip stipriausia partija...

Gudrumo Gianniniui netrūksta. Kai partijos musai dėl kėdės, jis kreipiasi į visus nepatenkintus ir užsima vien kritika. Ir kritikuoja viską: valdžią, partijas, maitinimo ir ūkio politiką, taikos sutartis, žodžiu — viską, kur užkliūva ir kas tik galima kritikuoti. Tad jis sąmoningai nesideda su savo grupe į jokią koaliciją, neima jokios ministerijos ar kito atsakingo posto, o tik organizuoja „be kilmės liudijimo“ nepatenkintuosius ir kuria opoziciją.

Sąlygos, pasakyčiau, Giannini šių dvių Italijoje tokiame judėjime sukurti taip pat susidarė palankios. Kur tau paprastas žmogus ir begali susivaikyti begalybėje partijų ir partijų, kurios viena už kitą garsiau rekia, o duonos kaip nėra taip ner...

Sunku pasakyti ar Giannini pats to norėjo, ar taip jau savaime susiklostė kad „Uomo qualunque“ pakrypo į pažymėtiną dešinę, daugiau dedesniu kampu nei katalikiškąjį demokratą. Kadangi daugiausia kritikos pipirų tenka socialistams ir komunistams, tai šie „Uomo qualunque“ judėjimą apsaukė neofašizmo išpera... „Apšaukimą“ savo ruožtu pakartoję daugybė kairesnės minties laikračių užsieniuose.

Bet Giannini, tikrai savotiškas 55 metų naujosios Italijos politikas, leidžia ir toliau kurti apie save ir savo partiją fantastiškiasias istorijas, savo ruožtu viską iš peties kritikuodamas ir kasdien skaičiuodamas tūkstančius naujų partijos narių.

— Kai kas mano, kad tai kuriasi nauja jėga ir dabar jau pradeda jos bijoti. O kiti tiesiai klausia: „Ka? Laimę ar nelaimę atneš Italijai naujasis Duce?“ (Mu)

savo išsilaisvinimą. Ji susitarė su jais vienoje vietoje, vakarinėje miesto dalyje, susitikti ir iš čia pabėgti. Bet vyras, kuriam ji buvo išduota, prigriebė ją, norėdą išvažiuoti automobiliu ir užsispyrė ją lydėti. Kada vidurnaktį ji pasiekė sutartą vietą, draugai jau buvo nuėję. Mergaitė turėjo pats verstis.

Kada ji išlipo iš automobilio, ją lydėjęs vyras, buvo nebegyvas; kruvinu peiliu rankoje, pusiau beprotas, ji grįžo namo, susidėjo daiktus, ilgą laiką slapstėsi, kol, pagaliau, buvo prasmugeliuota per kiniečių linijas.

Ji serga tuberkulioze: Kinijoje tai labai dažnas reiškinys. Ji graži, bet tai dar nieko ypatingo, kadangi Kinijoje visos studentės yra arba gražios arba atstumiančiai blauros. Ji kalbėjo Pekingo akcentu ir jos angliškas kalbėjimas buvo minkštas ir malonus.

— Kada gi tas pasibaigė? — klausė jos draugas. — Mes jau taip pripratome prie mirties ir karo, kad jau nebegalime taikos įsivaizduoti. Mes priklausome kartai, kuri tik žudo, bet ne kuria... Kas gi bus iš mūsų po karo?

Aš apsidairiau kambarėje, kuris buvo mažas ir tuščias. Pora dėželių, šepetėlis dantims, arbatiniais puodelis, kailinis paltas gulėjo išblaškyti, nuo sienų skudurais atplyšęs kabojų popieris, išbrovęs lietus paliko visur tamsias dėmes. Jauni žmonės Pekingo komfortą ir ištaigą savanoriškai pakėlė Kummingo skurdu, kur kainos yra taip nenormalios, kad reikia nemaža pinigų ir turto, kad nemirtum badu. Ir ši mergaitė, kaip pati Kinija, visame savo puikiame tvairume visame švietime, drausmėje, rūpestingame išdidume.

Taip, kaip ir mūsų laukus, tikrąją Kiniją gali pamatyti tuose purviniuose, mažuose nameliukščiuose, kur kiniečiai studentai

Paskutinioji apgaulė

Rašo Henr. Zemelis

Jie buvo laisvai laikomi, prie darbų nevaromi, apsirėngę civiliai ir gan istaiginguose rūbuose. Buvo daug ir moterų. Charakteringa, kad vyrams ir moterims per viršugalvį juosta buvo nukusti plaukai. Jie gaudavo fronto karių dainų. Visi stebėjosi ir nesuprato tokio rodymo jiems palankumo. Bet už savaitės tie visi „priviligiuoti“ žydai buvo sušaudyti tos pačios „Sonderkomando“.

Netoli mūsų barako buvo taip vad. mūrelis. Pastatas panašus į garažą. Kaip vėliau patyrėme, čia buvo stovyklos egzekucijos kamera. Tai buvo paskutinis pereinamasis punktas, kuriame egzekutavo sunkesnius nusikaltėlius prieš sušaudant. Egzekucijose paprastai dalyvaudavo pats komendantas su visu savo personalu. Ten nelaimingas aukas mušdavo, kabindavo už rankų ir kojų prie lubų ir kitaip kankindavo. Kai aukos visiškai nusilpdavo, juos pusgyvius išnešdavo į šaudymo vietą ir sušaudydavo.

Kiekvieną vakarą sušaudyti lavonai būdavo apipilami benzinu ir padegami. Lavonai degdavo visą naktį, o šios liepsnos kamuočiai buvo nuolatiniai taikiniai bolševikų lėktuvams.

Oi SS vyrai, šių egzekucijų vykdytojai, visą naktį lėbūdavo, gerdavo, ir jų dainos ilgai dar skambėdavo po stovyklos rajoną.

Esant šitokiai padėčiai, kaliniai stengėsi įvairiais būdais pabėgti. Pasitaikydavo kai kuriems, ypač tiems, kurie dirbo už stovyklos ribų, pabėgti. Vieną kartą septynių vyrų grupė nuginklavo sargybinių, ji nužudė ir pabėgo. Bet kažkokiū būdu penki iš jų buvo sugauti.

Aikštės viduryje buvo pastatytos kartuvės ir dalyvaujant visos stovyklos kaliniams, buvo vienas iš jų pakartas. Pakarti turėjo jo draugai, o jie buvo čia pat sušaudyti.

Šis pragaras tęsėsi tol, kol buvo išvakuoti visi kaliniai ir kol visiškai frontas prjartėjo prie stovyklos ribų.

NAUJAS KANČIŲ KELIO LAPAS

Atėjęs komendantas įsakė pasiruošti. Yra atvykęs kažkoks policijos majoras, kuris mums pranešė sprendimą. Išrikiavo mus lauke ir atvykęs majoras pasakė maždaug tokio turinio kalbą:

— Jūs geriau žinote už mane, kodėl buvotė pasodinti į koncentracijos stovyklą. Nenorėdamas kovoti šalia narsių Vokietijos karių prieš bolševizną, Jūsų vadą gen. Plechavičius sugalvojo atkurti lietuvišką kariuomenę ir net bandė ruošti sukilimą. Jūs visi užsitaravote išdaviko vardo ir turėjote būti likviduoti, kaip ir visi Vokietijos Reicho priešai.

Jeigu šiandien dar Jūs nesušaudyti, turite būti dėkingi ponui Jeckeln, kuris paskutiniu metu pakeitė sprendimą ir Jūsų pasigailejo, duodamas progos atitaisyti savo klaidas.

Nuo šios dienos Jūs pavesti mano batalijono žinion, kur Jūs atliksite darbo ir kovos stažą. Batalijonas sudarytas iš lietuvių karių, tačiau Jūs būsite paskirti į atskirą būtiną...

.....
ruošiasi savo ateities profesijoms. Pirkkliai, kurie kitų skurdo sąskaiton krauna sau turtais, ir visi tie, kurie savo sielas pražudė beprotiškame pinigų godume, nepriklauso prie tų „vertingųjų“. Čia gi yra didieji: kareiviai, kurie dažnai pusalkani gatvėmis žygiuoja, studentai tuose dulkinuose kambarėliuose ir profesoriai jų rūsiuose. Kas galvoja apie Kiniją, privalo pirmo eilę juos atsiminti.

Taip aš begalvodamas, užmiršau ir artėjančią sambrėšką ir audros debesis, kurie rinkosi virš neaprepiamų plotų. Dar buvo galima tarp debesų matyti truputis mėlyno dangaus. Kambario sutemose švietė tiktai magnolijos žiedas susproginėjusioje vazoje ir išblyškęs mergaitės veidas.

Mergaitė nusišypsojo ir kažką pašnibždėjo studentui į ausį: Tuojau buvo pakurta maža, alyvinė krosnelė ir mes gėrėme arbatą, kurią ji dar iš Pekingo atsinešė. Tai buvo šviesiai žalia arbata ir atrodė, kaip brangus likieris. Pagaliau, lyjant ir audrai siaučiant, mes grįžome namon.

Kitą dieną aplankiau universitetą. Paskaitų salės buvo menkos, blogai apšildomos. Jose buvo sieninė lenta, keletas eilių suolų ir daugiau nieko. Panašiai, turbūt, gyveno šešiasdešimtųjų metų rusų studentai. Jie žino, kad jie yra išrinkti ateities Kinijos didybei kelti, dėl to jie taip kietai ir su visa siela dirba. Jų akys yra silpnos, kadangi jie dirba naktimis prie silpnos alyvinių lempų švieselės, dienos metu — apytamsėse salėse. Bet jie supranta tą didžiulę atsakomybę, kurią jie neša. Šie studentai, gyvenę karo metuose ir badave, yra pasiryžę kurti ateities Kiniją, kurioje ateities kartos negyventų taip, kaip jie kad gyveno ir badavo. (tuo daugiau)

džiamaį būrį. Bet koks bandymas susiristi su ten esančiais lietuviams bus baudžiamas mirtimi.

Nuo šios dienos, Jūs kaip karininkai sušpanduojami ir laipsniai atimami. Būsitė panaudoti fronto darbams. Jokiu teisiu neturite ir privalote klausyti savo tiesioginių viršininkų įsakymų. Kas bandys bėgti, likusieji du bus sušaudyti.

Po to, iš mūsų buvo atimtos lietuviškos uniformos ir mes tapome apvilkti neišskiais rūbais. Vienas gavo juodą švarką ir žalias kelnes, kitas mėlyną švarką ir juodas kelnes, tikras margumynas. Pavakary sunkvežimiu su apsauga išvežė į stotį ir prekinį traukinį išvykome į frontą.

Ilgai dar savo žvilgsniais lydėjome tas vietas, kur liko aukšta spygliuota tvora, garsus Salaspilis, kuris tiek daug mums prisiminimų teikė.

Prasidėjo naujas mūsų kančių kelio lapas.

Pradėjo mus blaškyti po Latvijos fronto užnugarį. Koknežė, Ryga, Bulduri, Slokas, Kaugursiems, Kemeris, Tukirka. Čia reikia niekieno žemėje apkasus kasti, čia tankams griovį, čia prie kulimo pristato, ar kur rugius kirsti pavaro. Žodžiu, atliekame tikrą darbo stažą.

Kartą kasant tankams griovį buvo prie

Apie kūrybą ir karališkas rankas

Kada skaitau šitas knygas, sustoju prie novelės ar eilėraščio, prisimenu savo tėvo rankas. Didelius, raukšlėtus, kaip žemė, delnus, Pirštus, kaip patį gyyybė.

Mano akyse dar tebestovi stebėsys, kuriuo žiūrėdavau į tuos delnus, didžiausia pagarbą žarstančius iškultus grūdus — lyg tai būtų kažkas iš ploniausio ir neįkainuojamo stiklo, kas sudužtu, grubiau prisilietus. Atsimenu juos, glostančius gyvuli, medžius: žemės grumstą, slėgiantį vieną iš želmėnų, ar akmenį į šalį nukeliančius, — ir vis su ta pačia pagarpa ir meile, su kuria vidūnaktį kėles eina pažūrėti, ar tvarte gyvuliai ramiai sugulę kvėpuoja, ar loviuos vandens užtenkamai pripilti neužmiršta.

Ir skaitau, va, šitas knygas, ir man norisi užversti jas ir užsimiršti, kad negirdėčiau ir nematčiau, kaip viskas suversta, viskas žemėmis žemėtomis rankomis sučiupinėta, taip be pagarbos ir meilės. Grūdus sutraiškytas negailingai suspaudus pirštais, ir grumstas — Dieve mano — jis ne ranka, jis koja sumintas su visu daigu, ir vandeny, kuris buvo skirtas vienam tų drėgnaakių raguočių, ramiai atrajojančių prie savo odžių — nušlautos kojos ...

Ir aš dūmoju, gaudžiai parymęs ant puslapių: Argi kūrėjo rankos nebėra kaip Dievo, lygia meile atsinešančios viskam, kas iš jų išeina. Ar tai būtų siūbuojantis vandens sriautas, ar vienas tų geltonų akmenučių, pabertų prie slenkščio ...

Štai guli jos — apysakos, novelės, net romanai, po gausių eilėraščių ir kuklių poezijos pluošteliai. Tai vis geri dalykai, tai vis gerai. Deja — kodėl taip nuobodina, kodėl, kai debesuotai sunkia ranka padedi juos atgal ir užsimiršti, norėdamas ką nors pamatyti iš viso to pasaulio — prieš akis pilka, sunku ir tuščia. Taip norėtum ką nors išvysti iš nusruvenusių dienų, ar nūdienos — žmogų, einantį tvirtais milžino žingsniais, ar bedrebanti, susigūžusi, tokį mažytį.

Prie šulinio mačiau bežaidžiančius vaikus. Jie delinėjo degtukus, juos maišė ir krūvelėmis delėjo — ir jų akyse mačiau tai, ko taip seniai nebeturiu savosiose, ką taip norėtumei susigražinti. Ir tai tebuvo tik degtukai. O, jeigu mes tokiomis akimis galėtumbėm eiti per šį didįjį puošnųjį skritulį, kurian vien, pasiryžę jį apglėbti ir išvaikščioti, pailsta ir išeina, su ilgesiu akyse, kiti — neieškoję ir nesvajoję tyliai prigūlsta prie jo, įsišurbia jį, kaip naktis savo žiburiais į langus — ir taipgi užgęsta jo nepažinoje, — toks jis yra didelis ir spalvingas!

Ir štai jo pasiilgau šitose knygoose, mirusiose dar berašant, nes autorius tuo metu ėjo užmerktais vyzdžiais — jis ėjo ir nieko jame nematė įdomaus ir žavintio, net pykinančio Tartumai: begu iš viso dar yra pasaulis.

Senovėje, žiloje ir apkritusioje, žmonės gyvendavo kur giriose, urvuosin įsitaisę; dienom išeidavo medžioti ir saknų pasirankioti. Šitasis, pasaulį vaizduojas tokiom vandeninjom spalvom, sakytumėi, puse spektro — tą urvą taip pamėgsta, kad nepameta jo ne tik naktim, bet ir dienom. O pasaulis nei pasikeitė, nei sumatėjo. Vaikai, gal būt, sakys: kokius įdomius laikus gyvenot!

Žinoma, gera yra pavalgyt. Adomas valgė obuolius. Bet štai yra mummyse dar vienas pasaulis — įdėjų ir fantazijos, vaizduotės — ir jis temaitinamasliekanom nuo dienos stalo, laisvėžiais ar radžiu, žinion ar plepalais

darbų atvartyti civiliai vietos gyventojai. Stengiamės paslapčiomis su jais pasikalbėti, sužinoti ką nors naujo. Klausiu vieno senuko, gal jis žino, kas darosi Lietuvoje. Jis man pradėjo pasakoti:

— Blogai, visur blogai, mažai liko Lietuvos. Neseniai gen. Plechavičius buvo sudaręs vyriausybę Lietuvoje ir norėjo perimti į savo rankas valdžią, bet vokiečiai susekė ir jį su kitais suėmė. Jie visi dabar sėdi koncentracijos stovykloje Salaspilis.

Nenorėjau jam aiškinti, bet jis turbūt ir nepagalvojo, kad kalbėjosi su tais pačiais suimtaisiais.

Gyvenimo sąlygos ir maistas be galo blogas. Neturime nei baltinių, nei paprasčiausio indo sriubai parsinešti. Dirbame 12 valandų, nuo tamosos iki tamosos. Grįžus iš darbo dar reikia apie save apsižiūrėti, bent šaltame vandeny baltinius išskalbtii, nes utelės neduoda ramybės. Maisto duoda tik vandeninės sriubos ir duonos, o dirbti reikia labai sunkiai. Prisivogiam bulvių, morkų ir kitų daržovių ir vakare, grįžę iš darbu, verdam sau košę ar sriubą, kuri, nors ir be jokio riebalų, bet mūsų valgoma kaip didžiausias skanėstas.

Kartais pavyksta kur pavogti vištą, tada, žinoma, būna didžiausios išsklėmės, bet ir tos

(gerai, jeigu idomūs ir nauji!), aimanomis; pora pamokų mokykloje ar kursuose ...

Šitas rašytojas, taip gyvendamas, tą dusinantį ir paties pasirūpintą orą savo vidun traukdamas; rašo romaną. Jau antrą tomą, iš dabarties gyvenimo ... Duok, Dieve, kad jis nepatektų mano vaikams — nenorėčiau taip šiurkščiai paliesti jų žaidimo turtingumą.

Vladas Slaitas

Žodžiai

Manai, aš nieko nematau; manai, nepastebiu tavo įdubusių veidų;

tavo karščiuojančio džiovos rausvumo. Aš viską pastebiu lig panagių juodumo, ir šitos smulkmenos mane, lyg peiliai, žudo.

Tegul sau kandžioja džiovos bacilų kandyds tavo įdubusios krutinės bronchų tinklą: joms nesukandžioti tavęs ir tavo žodžių, kurie ateina pas mane, lyg ilgios eilės ramių ir išdidžių kupranugarių.

kurių neįveikė aštrių samumų vėjai; nenutroškino karštos smiltys; kurie ateina, lyg laivai, lengvai siubudami su ryšuliais sunkių brangakmenių ir aukso.

Manai, aš nieko nematau; manai, nepastebiu tavo sulysusių veidų,

tavo karščiuojančio netolimos džiovos rausvumo

Aš vieką pastebiu lig panagių juodumo, ir šitos smulkmenos mane, lyg peiliai, žudo.

Besklaidant šias knygas, prisimena anasis, dešimt sykių Reinu plaukęs ir Loreley nepastebėjęs.

— O, koks keistas buvo tas Heine — juk tai uola, kaip šimtai pareinų. O kur gi Jungfrau?

O tačiau Heine matė ją, ir dar daugiau ką, negu Jungfrau, nes jis buvo kūrėjas. Ir jo aplinkoje, prie jo šaltos kasdienybės, buvo daugiau kas, negu duona, ilgesys ar skundai — nors ir jo kojos jautė svetimos žemės smėlį besigrauziant.

Nes kad būti kūrėju, reikia gerbti kūrėjo pašaukimą. Tam, kas nepadvigubina duoto, ir tai bus atimta, — kokie šiurkštūs žodžiai, deja neįsvengiami ir neištrinami. Ir su pirmu širdies ir plunksnos iškeitimu, jie krinta, negailingai ir šalta.

Kada aš pagalvoju apie tai, visados prisimenu Bloką, Esseniną ir Majakovski, vėčiau kulką pasirinkusius. Ar van Gogh'a, iš skurdžiausiųjų dienu: „Aš mieliau gyvenčiau tegadamaus už savo kūrinius tik 150 frankų, bet liksiu kūrėjas, negu būsiu pirkliu — nors ir paveikslų — su 1500 frankų“.

Nes štai yra pasaulis, savo spalvomis neisibaigias, savo platumu neaprepiamas. Nes štai yra milžiniskas sriautas — įdėjų ir fantazijos sriautas, kuris kaip medus liejasi pro kraštus ir laša į tavo akis, į rankas, į širdį.

Taip, mielas bėdiuli, aš mieliau būčiau saikingesnis ir nuolaidesnis, deja — kūryboje nėra nuolaidumo ir nėra saiko. Nes kūrėjas ir patiuose sunkiausiose laikuose turi išlaikyti savo rankų karališkumą. Kitaip jis tibus žmogus, ir žmogumi būti yra gera.

Jonas Mekas

vištos čia užfrontėje yra labai gudrios. Kai pamato uniformuotą žmogų, pakelia tokią aliarmą, kad noromis nenoromis turi atsitraukti nuo medžioklės.

Ypatingai žiaurus darbo prižiūrėtojai ir kimba prie kiekvieno menkniekio, neduoda nei minutės pasilsėti. Ypač sunku vyresnio amžiaus kolegoms, kuriems mes jaimesiai kiek galime padedam.

Ir taip slenka sunkios dienos. Mes vie daugiau pametame žmogaus pavidalą, palaipenini mes nužmoginami. Ištyse žandikauliai ir apaugusios barzdos primena buvusias žmogystas, o mūsų akys blizga kaip vilko, nes mes savo plėšrumu panešėjome į šį miško gyvulį. Žiūrime viens į kitą ir netikime, kad tai mes, tie patys buvusieji žmonės.

Jokių žinių iš nieko negauname. Nieko nežinom, kas vyksta frontuose, bet jaučiame, kad kasdien mūsų maišelis siaureja. Tūkstantčiai pabėgėlių traukia dieną ir naktį. Karuomenė taip pat bėga, mėto ginklus ir kitokį turta, bet visi patenkinti, nes kaip jie sako grįžta į „Vaterlandą“ — karas pralaimėtas. Stebisi iš mūsų uniformų ir kiekvienas klausia, kas mes esame, o iš mūsų darbų, priestankinių kasamų griovių, visi juokiasi, sakydami, kad Jūs su savo grioviais palengvinatė bolševikams žygiavimą.

Pagaliau paskutinieji, iš pat fronto linijų ir mes gavome įsakymą trauktis. Kur mus toliau dės, nežinome, bet pradėjome žygiuoti Liepojaus kryptimi.

EPILOGAS

Iš Liepojaus mus atvežė į Danigę, kur, vel uždarė, vertė dirbti įvairius darbus ir kariškai apmokė. Įvairūs gandai sklinda apie tolimesni mūsų panaudojimą, bet nieko tikro nežinome.

Pagaliau, po mėnesio, pranešė, kad mes būsimė paleisti. Atėmė iš mūsų viską, jeigu kas dar ką nors turėjome, ir su palydovais atvežė į Odynės rusų lagerį. Paleidimo dokumentų į rankas nedavė, bet juos paliko raštinėje pas lagerio komendantą. Tame lageryje sužinojome, kad iš čia sudaromi esalonai, kurie vežami į Sudeto krašto anglies kasyklas, atsieit, ir mus laukia toks likimas.

Kitą rytą nuėjo mūsų delegacija pas lagerio komendantą prašyti paleidimo dokumentų, tačiau radome tik jo pavaduotoją.

Sis, matyt, nežinodamas reikalo, išdavė mums dokumentus. Mums tik to ir reikėjo. Palaukėme nakties ir, nors šis lageris buvo saugomas sargybos, mes jau turėdami šioki toki gyvenimo patyrimą, pabėgome.

Ir taip po aštuonių mėnesių sunkats ir kietų gyvenimo, mes atsidūrėme laisvėje. O ši laisvė buvo mums svetima Vokietija ir šalta bei alkana jos gatvė.

Nei rūbų, nei pinigų, nei maisto, nei pažįstamų, nieko, absoliučiai nieko neturėjome ir nieko nežinojome. Bet buvome laivai, o laisvas žmogus nežūsta. Atsirado geri žmonės, kurie broliškai pasidalino su mumis duonos kąsniu, tuo pačiu švarku ar kelnėmis ir ta pačia tremtinio pastoge.

Ir taip mes įsijungėme į bendrą tremtinių gyvenimą, kuris taip pat nebuvo lengvas, bet mums, daug vargo ir skurdo mačiusiems, jis lengvai buvo pernešamas. Šie aštuonerių mėnesių pergyvenimai mummyse giliai įstrigo, nevienam sveikata patūzo, moraliai ir fiziniai buvome pertempti iki pat kraštutinumo ir buvo valandų, kada, atrodė, jog daugiau nebeįstversime.

Bet nepalūžome ir viską kantriai iškentėjome. Taip, čia mes pamatėme žmogaus galią ir jėgą, ypač to žmogaus, kuris nepalūžta dvasiniai. O daug, daug, jis gali pernešti ir perkęsti. Visokios skriaudos, pažeminimo, nužmoginimo, visokio gyvenimo nepatogumo ir daug fizinės ir moralinės kančios. Jis gali daugiau, negu bet koks kitas gyvis, nes jis yra žmogus, asmenybė. O atrodė, daugiau nukentėti ir negalima buvo. Mes netekome, kas mums buvo brangiausia.

Už ką mes kentėjome? Nei pirmą, nei paskutinę dieną mums niekas nepasakė. Tačiau mes puikiai žinojome. Todėl, kad mes buvome lietuviai, mes kovojome už savo tautos laisvę ir mylėjome savo tėvynę Lietuvą. Mes visą laiką tikėjome į šviesią Lietuvos ateitį. Šito tikėjimo mums neišplėšė nei koncentracijos stovykla, nei įvairūs gąsdinimai sušaudyti, nei šlykšti apgaulė ir pažeminimas, nei sunkūs fiziniai darbai.

Priešingai, mes išėjome dar tvirtesni, dar atsparesni, dar labiau tikį į savo šventas teises.

Begalinis ryžtingumas ir kerštas virė mūsų širdyse ir tik vilties kibirkštėlė palaikė mūsų lygsvarą. O šios kibirkštėlės spindulius mes matėme Vakaruose, kur griuvo mūsų prispaudėjai ir tikroji laisvė žygiavo sparčiu žingsniu per išvargintas tautas, valstybes ir kelė jas naujam gyvenimui.

Mes taip pat tvirtai tikėjome, kad ši tikroji laisvė nužygiuos ir į mūsų kenčiančią Tėvynę ir mūsų auka bei kova bus suprasa visų laisvę mylinčių tautų.

(Pabaiga)

MINTIS

Mažiau tikėtis ir daugiau veikti — trumpiausias kelias prie tikslo. Ecksteinas.

Likimas neima nieko, kas nėra duota. Seneca.

DP problema turi būti sprendžiama tarptautiniu mastu

Visi esam pastebėję, kaip labai sunkiai gimsta naujoji Tarptautinė Pabėgėlių Organizacija — IRO. Jau senokai dėl jos tariamasi, bet vis dar galutinai nesustatoma. Atrodo, kad ne vien tik neigiamas Rytų bloko nusistatymas tormozuoja šios organizacijos įsteigimą. Rimtas Londono savaitraštis „The Economist“ 1946 m. gruodžio 28 d. numeryje straipsnyje „Britanija ir pabėgėliai“ ir iškelia kaip kuriuos užkulisius motyvus, kurie gali nulemti IRO ir pabėgėlių ateitį. Čia patiekiami to ilgoko straipsnio santrauka.

Prieš pat Kalėdas lordas Beveridge Aukšt. Rūmuose išlešęs vieną pačių tragiskiausių šio karo padarinių — milijono DP likimą. Beveik jie visi yra kilę iš Rytų Europos ir dėl politinių priežasčių nenori grįžti namo. Rusai ir rytinės vyriausybės nori priversti juos grįžti namo; jos sako, kad jie yra „karro nusikalčiai“, svetimos propagandos suklaidinti žmonės arba tinginiai. Vakarų vyriausybės, iš kitos pusės, laikosi politinio azyliaus teisės. Tačiau šis bendras principas daug kur viejoje netinkamai taikomas. Amerikiečių ir dar daugiau britų kariniai organai Vokietijoje neša atsakomybę už tvarką ir saugumą neramių DP stovyklų apylinkėse, jie taip pat perėmė kai kurias Unrra tarnybas. Ir šie organai esą linkę į DP žiūrėti ne kaip į karo aukas, bet kaip į tingių, neramų elementą, kuriuo jie norėtų kuo greičiau iš savo zonos nusikratyti. Juos vyliojanči pagunda sudaryti DP stovyklose kuo mažesniais pakėčiamais sąlygais, tikintis, kad tuo būdu stovyklos ištuštėsiančios rytų kryptimi. Esąs atviras klausimas, kiek jie iš viso šiai pagundai priešinosi.

Tuo tarpu pagrindinė DP politinė problema esanti visai paprasta. Reikia darbo bijančius atskirti nuo tikrų pabėgėlių nuo politinės priespaudos ir tuo būdu nustatius tikrą nerepatruojamų asmenų skaičių, suteikti jiems priemonių grįžti į normalų žmonišką

gyvenimą. Ši problema visai kaip tarptautiniuose pasitarimuose per pastaruosius trejus ar ketverius metus buvusi nagrinėjama. Ir iš visų tų pasitarimų tik vienas dalykas labai aiškiai išryškėjo. Norint DP problemą efektyviai ir skubiai išspręsti, ją turi perimti tarptautinė organizacija, nes tik tokia organizacija galėsianti tinkamai apsaugoti visam pasauliui išsklaidytą DP interesus. Be to, efektyvios repatriacijos ir įkurdinimo politikos sukūrimas paliečia 50 vyriausybių. „Kaip gi viena valstybė gali vesti pasitarimus, kurie tuo pačiu metu gali paliesti, sakysim, Lenkijos vyriausybės nusistatymą dėl lenkų DP, Kanados vyriausybės sutikimą pavesti jų dispozicijai tam tikrą žemės plotą, ribą, iki kurios britai ir amerikiečiai sutiktų duoti kapitalą ir prancūzai parūpintų laivų?“ Norint gi atskirti tinginius nuo tikrai nerepatruojamų, gali būti reikalo įkurdinimo planus atidėti keletai mėnesių, nes gali atsirasti labai efektyvių pasiūlymų grįžti namo. Beto, vieni tik amerikiečiai pajęgti nešti visą DP išlaikymo našta, jokia kita viena valstybė to nepajęgtų. Todėl ir šiuo atžvilgiu reikia tarp tautinio bendradarbiavimo. Kaip pav., silpna Italijos vyriausybė gali prisiimti atsakomybę už 70.000 jugoslavų išlaikymą. Tiesa, visoms vyriausybėms esanti pagunda nusikratyti šios DP naštos, išvarant pabėgėlius namo arba paliekant juos absorbuoti į vietas ški. Tačiau tai būtų žiauri ironija, nes daugumas jų gyvena Vokietijoje ir būtų priversti įsijungti į vokiečių ški. Tokiu atveju nieko DP negalėtų padėti ir tokie kraštai, kaip Kanada, Australija ar Belgija, kurie mielai sutinka pasiimti dalį DP išlaidų. Apskritai, DP sudaro tokią pačią pasaulinę problemą, kaip pagalba ir pasaulio atstatymas, todėl pasaulis turėtų ją prisiimti.

Šie motyvai ir paskatinę pasaulio tautas pagaliau susitarti dėl Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos statuto, kuris buvo priimtas per paskutinę JTO pilnatinę sesiją. Organizacijos reimai esą pakankamai platus bet ku-

riai politikai, sveikai ar nesveikai, vesti. Naujoji IRO būsianti atsakinga už repatriaciją ir įkurdinimą ir ji turinti būti pasirengus pūrinti iš Unrra administracinius reikalus nuo 1947 m. birželio mėn. IRO iš tikrųjų pradėsianti veikti tik tuomet, kai 15 vyriausybių ratifikuos jos statutą ir bus nubalsuoti 75% jos fondo, dėl kurio principu taip pat susitarta. IRO biudžetas numatomas toks: 4 milijonai dolerių administracijai, 5 mil. dol. — įkurdinimo projektams ir 151 mil. dol. — tremtinių išlaikymui. Taigi, pagaliau egzistuojąs ant popierio tarptautinis aktas ir per keletą ateinančių mėnesių jis busias pradėtas gyvendinti.

Todėl sukėlęs nerimo Aukšt. Rūmų debatuose Lordo Kanclerio Jowitto pastebėjimas, kad „dar esą neaišku, ar IRO Jungtinių Tautų globoje iš viso pradėsianti veikti“. Jei lordas Jowitt manas šiuo atveju tik ta, kad dar 15 tautų neratifikavo IRO statuto, tai nieko baisaus. Tačiau esą aišku, kad jis tuo noris pasakyti žymiai daugiau, nes jei JAV ir Britanija duos čia savo parašus, tai ir likusios 13 valstybių pasėks jų pavyzdžiu. Lordas Kancleris tikriausiai manas, kad arba JAV arba D. Britanija nenorinti pavesti DP tarptautinei organizacijai. Tačiau viskas rodo, kad JAV visą laiką remianti tarptautinį šios problemos sprendimo kelią ir JAV delegatė JTO pilnatyje Mrs. Roosevelt vadovavo akcijai už IRO statuto priėmimą. Taigi, jei lordas Jowitt tikrai numatęs sunkumų dėl IRO ateities, tai jis galėjęs turėti galvoje tik vieną dalyką — kad britų vyriausybė nesanti tikra dėl savo paramos šiai tarptautinei organizacijai.

Nelaimė yra ir kitų įrodymų patvirtinančių šią nuomonę. Pabėgėlių masė, su kuria britai susiduria, yra britų zonoje Vokietijoje ir kariniai organai, atrodo, turi savo pačių nusistatymus, kaip elgtis su pabėgėliais. O tie nusistatymai pagrįsti ne humanizmu, bet saugumo ir patogumo sumetimais. Įrodinėjama, kad greičiausias šios problemos sprendimo metodas — sudaryti stovyklose tokias sąlygas, kurios „paskatintų“ kuo daugiau DP repatriuoti, o likusius įtraukti į krašto ški. Tai greičiausiai ir buvo tikrasis tikslas pasiūlymo sulygtinti DP davinį britų zonoje su vokiečių davinį ir priversti pabėgėlius dirbti vokiečių priešturoje. Militarinė mintis atrodo esanti šiek tiek nekantri dėl Unrra „humanistinio“ nusistatymo ir juo sulaužyti pabėgėliai daugiau demoralizuojasi, juo tas nekantravimas auga. Tokiose sąlygose nieko nestebina pranešimas, kad britų militarinė administracija padarė stiprų spaudimą į vyriausybę atsisakyti tarptautinio sprendimo ir palikti tiesioginę atsakomybę vietinei valdžiai ar ji būtų tautinė, valstybinė ar karinė.

Dar du kiti dalykai, be abejonės, turi įtakos šiuo klausimu užsienio reikalų ministerijai. Pirmas jų, tai įsitikinimas, kad vietiniai kariniai organai gali šią problemą likviduoti daug pigiau. Antrasis gi mažiau aiškus, bet vis dėlto pastebimas, tai kiekvieno krašto užsienio reikalų ministerijos nenoras leisti tarptautinėms organizacijoms maišytis jų teritorijoje ir vieną dieną ko gero, uzurpuoti kai

kurias jos funkcijas. Šie dalykai kaip tik daug padeda britų karinei valdžiai.

Tačiau nesileiskime suklaidinami. Pasiūlymas perduoti pabėgėlius vietinei valdžiai, tautinei ar karinei, yra didelė išdavystė kai kurių tų bėgėlių ir labiausiai nelaimingų karo aukų. Kaip pav., gali Italija skirti apie 30 milijonus dolerių per metus 70.000 jugoslavų išlaikyti? Ir lordo Jowitto pareiškimas, kad jis tikisi, jog Italijos vyriausybė šią problemą spręš „humanistiškai“, tėra tik hipokritiškas nonsensas. Okinis motyvas privers juos perduoti tuos jugoslavus Titui. Pabėgėlių grupės kituose pasaulio kampuose būtų taip pat paprastai paliktos jų likimui, o Vokietijoje iš militarinių organų laikysenos galima spėti, kad DP neliktų jokios kitos išeities, kaip tik pasirinkti tarp repatriacijos, galimas dalykas, į koncentracijos stovyklas ir tarp palaiptiško paskendimo į vokišką chaosą.

Nežiūrint jau į grynai moralinę pusę, britų politika iškelia dvi rimtas politines sunkenybes. Visame tame pabėgėlių klausime rusai laikėsi su siauru ir trumparegišku kartėliu ir Mrs. Roosevelt gavo smūgių. Bet dar nėra visai tikras dalykas, ar jie net ir dabar nebus linkę, nors nedidele dalimi, prisidėti prie tarptautinės organizacijos fondo, o jei ir aktyviai neprisidės, tai gal nesudarys didelės opozicijos; palikęs gi pabėgėlių problemą spręsti paskiroms vyriausybėms, tai sudarys begalinį įtarinėjimų šaltinį. Dar svarbiau, amerikiečiai yra pasirengę pilnai bendradarbiauti IRO reikalui, bet jie tikrai nedalyvaus, jei D. Britanija neprisidės.

Negali būti jokių abejonų, kad kiekvienas moralės ir politinio tikslingumo principų argumentas turėtų versti britų vyriausybę atsisakyti savo vilkinimo ir, ratifikuojant IRO statutą, imtis vadovaujančio vaidmens. JAV tuomet dalyvavimas bus užtikrintas ir taip pat pirmas žingsnis prie konstruktyvesnio pabėgėlių problemos sprendimo. Tačiau tai bus tik pirmas žingsnis. IRO statusas yra per platus ir per bendras, o jos biudžetas per mažas. Artimiausias uždavinys padidinti finansinę paramą ir sudaryti darbingą administraciją. Būtų klaida pakartoti Unrra pavyzdį sudarant tarptautinį štabą. Efektyviausias ir mažiau išlaidus metodas būtų sudaryti IRO štabe mažą, bet veiklų politikų ir planuotojų kadra. Jie sukurtų generalinę repatriavimo ir įkurdinimo politiką, tartųsi su vyriausybėmis ir valdytų fondą. O jų tautinės vykdomosios agentūros galėtų būti ir vietinės tautinės vyriausybės ar vietos militariniai organai, kurie IRO priešturoje vestų IRO nurodytą politiką, finansuojama iš jos fondų. Šis metodas tikriausiai būtų mažiausiai kelus ir jį greitai galima vykdyti. O greitumas yra svarbus dalykas. Jei numatytas Unrros funkcijų perdavimas naujai organizacijai turi įvykti birželio mėn., tai naujasis organas turi turėti jau bent porą ar trejetą mėnesių praktikos. Taigi, IRO turi pradėti veikti balandžio mėn. arba visos pastangos išspręsti pabėgėlių problemą tarptautinėje bazėje nueis niekais. Šioje srityje britų vyriausybė turi tiesioginę ir didelę atsakomybę.

Ragina daugiau mokytis amatų

Atitinkami tremtinių atstovai anglų zonoje gavo iš globojančių įstaigų paraginimų daugiau mokytis amatų. Esą ta kryptimi reikia pasukti tremtinių jaunimo mokslinimė. Atliekamas laikas DP stovyklose turis būti sunaudojamas amatų ir šiaip praktiškų darbų mokymuisi, kas bus ypač reikalinga emigracijos ir naujo įsikūrimo atveju.

Kompetetingos globos įstaigos amatų mokslą pasižada kiek galint remti. Be to, renka žinias, kokios dar amatų mokyklos DP stovyklose dar galėtų būti suorganizuotos ir kiek tam turima mokslo personalo.

Atidėjo „Screeningus“

Mus informuoja iš anglų zonos, kad ten kai kuriose stovyklose, prasidėjus žiemos šalčiams, „screeningus“ atidėjo neribotam laikui. Pav. Goett, stovykloje dalis gyventojų dar lapkričio mėn. užpildė blankas ir jas įteikė „screening“ komisijai. Bet komisija nebaigus darbą nutraukė. Panašiai „screeningus“ atidėjo ir eilė kitų stovyklų. Be to, kai kuriuose stovyklose komisijos „screeningus“ nors ir baigė lapkričio ar gruodžio mėn., bet rezultatu nepaskelbė dar iki šiol.

Istorija su tapatybių pažymėjimais

Tuoju po Sąjungininkų pergalės susiorganizuavę atskirų tautybių komitetai išdavinėjo tautybių pažymėjimus. Jie padėjo tremtiniams rodyti savo tapatybę, o sąjungininkų įstaigoms palengvino geriau susiorientuoti rastoje įvairių tautybių masėje. Vėliau pažymėjimų išdavimui iš komitetų kompetencijos atpuolė.

Bet gi tam tikrais atvejais iškilo klausimai, kas tiksliausiai gali nustatyti tautybę ir atitinkamos tautybės asmens žinias. Anglų zonoje kompetentingų įstaigų konstatuota kad, tiksliausiai tokias žinias ir pažymėjimus gali suteikti tik pripažintos atitinkamų tautybių įstaigos bei organizacijos. Tuo atveju išduoti tautybių pažymėjimai nesuteikia asmens dokumento teisių.

Pranešimas apie DP pergrupavimą

Unrros 5 distrikto, Muenchene, direktorius vietos stovyklų gyventojams pateikė pranešimą, kuris čia pateikiamas. Red.

1946 m. vasarą Unrros pilnatinis suvažiavi-

mas Zenevoje nutarė DP ir toliau išlaikyti. Tuo reikalu priimtoji rezoliucija taip skamba: „Administracija turi teisę tęsti visokeriopą veiklą DP išlaikyti iki to laiko, kai šią veiklą perims Tarptautinių Pabėgėlių komitetas ar kita kuri organizacija, bet ne ilgiau kaip iki 1947 m. birželio 30 d.“

Sio nutarimo tikslas buvo tęsti Tarptautinės organizacijos darbą ta prasme, kad būtų pagelbėta visiems DP, kurie nori Vokietiją apeisti. Unrra niekad nemana organizuoti ilgalaikės pagalbos DP. Šios organizacijos pagrindinis tikslas buvo padėti nelaimingiesiems, kol jie galės sugrįžti į savo kraštą arba susiras prieglaudą kur kitur. Toks nusistatymas pareikštas ir rezoliucijoje 99, kurioje toliau pasakyta: „Taryba pabrėžia būtinumą, kad kiek galint didesnis DP skaičius sugrįžtų į tėvynę, kurioje jie vėl įsijungs į naudingą ir normalų gyvenimą“.

DP turi pasirinkti: arba Vokietiją apeisti, arba joje pastoviai įsikurti. Kas nori Vokietiją apeisti, turi arba grįžti namo arba bandyti įsikurti kuriame nors kitame krašte. Unrra pagėdauja ir padės kiekvienam sugrįžti namo. Tačiau iš kitos pusės Unrra nei vieno prievarta nevers grįžti, bet ji yra įsitikinusi, kad daugeliui DP grįžimas namo yra geriausias savo likimo sprendimas.

Nežiūrint ką pasirinktu, kiekvienas turi suprasti, kad yra reikalinga ir būtina apsirūpinti tinkamais dokumentais. Gimimo metrikai, darbo pažymėjimas, sveikatos liudijimas yra būtini kiekvienam. Grįžtant normalioms gyvenimo sąlygoms, asmens dokumentai vėl įgyja savo reikšmę, suprantama galiojantieji ir tikri dokumentai. Nenilnai galiojantieji arba netikri dokumentai kiekvienam gali turėti labai sunkias pasekmes.

Unrra padės DP gauti tvarkingus dokumentus ryšium su „DP statuso“ nustatymu. Šie dokumentai bus labai svarbūs ne tik grįžtantiems namo, bet ir emigruojantiems. Ypač tingieji Unrros pareigūnai, kuriems pavesta patikrinti asmenis ir grąžinti namo turi šį uždavinį įsidėmėti. Siems bus lengviau uždavinį atlikti, kai jie bendradarbiaus su vienodos praeities ir vienodų problemų grupėmis. Todėl gali pasirodyti reikalinga DP žmones pergrupuoti galutiniam ir objektyviam „DP problemos“ sprendimui laimėti.

Rinkimų būstinės Lietuvoje — upriai saugomos. Lietuvoje vasario 9 dieną įvyksta rinkimai į Aukšt. Tarybą. Žiūrint į iki šiol išstatytų kandidatų skaičių, kurių, kaip žinome, yra išstatoma tiek, kiek renkama, ligi šiol išstatyta didesnė dalis rusų. Lietuviai kandidatai iki šiol tesudaro tik vieną trečdali. Rinkimines apylinkes pagal nustatytą partijos planą ir prisūstas instrukcijas, pirmo eilę išstato žymiuosius rusų partijos vadus. Taip pav., nuo Vilniaus Stalinas, nuo Kauno Motolovas ir tt. Antrą atstovų grupę sudaro tie rusai ir bolsėvikai, kurie šiuo metu yra atsiūsti iš Maskvos, kaip vadovaujantys asmenys partijai, ministerijoms ir pramonės šakoms. Tad ir Aukšt. Taryboje lietuvius atstovaus rusai, o ne lietuviai. Dėl tos padėties vos nepraslydo ir lietuvių bolsėvikų vadai. Justas Paleckis nebuvo išstatytas nei Vilniuje, nei Kaune. Jam šiaip taip tik atsirado vieta Šiaulių rinkiminėje apylinkėje. Bolsėvikai, norėdami užstoti savo nepasisekimus paskutiniu metu vadaus ir užsienio politikoj, kelia visą audrą rinkimų progą. Jie čia taip išgarbina bolsėvikų vadus, kad jie virsta ne tik „herojais“, bet tikrais bolsėvikų „šventai-

siais“. Kai kas sąryš su tuo garbinimu net samprotuoja, kad pats Stalinas jau perėjo į istoriją, ir, atsižvelgiant į ligą ir seną amžių, gali kitų rinkimų ir nebesulaukti.

Ryšium su rinkimų agitacija Lietuvoje yra suimta per 1000 asmenų. Kiekviename valdžiuje yra paskirta po 200—300 agitatorių. Jų uždavinys ne tik varyti agitaciją, bet ir saugoti rink. apylinkių būstines nuo partizanų užpuolimų. Agitatoriai grąšina, kad tie, kurie nebus suimti, ne tik bus laikomi „liaudies priešais“, bet jų laukia tolima kelionė. Šiuo triukšmu, šiuo nepaprastu agitatorių skaičiumi, norima įrodyti pasauliui, suvaidinti lyg tikrus demokratinius rinkimus, kur vyksta gausūs mitingai, susirinkimai ir dirba tūkstančių tūkstančiai agitatorių.

Sie visi agitatoriai ne tik giria bolsėvikų vadus, džiaugiasi Lietuvos išlaisvinimu, bet kartu ir didžiujasi, kaip tai buvo pasakyta Vilniuje vieno kalbėtojo sausio 8 d., kad ir Lietuva dabar susilaukusi tikros demokratijos ir Gedimino kalne dabar plėvėsuojanči raudonoji, tikrosios laisvės vėliava.